

- Architectuur
- Prijs
- Gent

- Rapport
- Vakjury
- 2024

Coöperatief woonproject Bellefleur

Robuuste Woningen

Cohousing Bijgaardehof

Inleiding

De Architectuur Prijs Gent heeft als doel om uitzonderlijke projecten in de schijnwerpers te zetten die niet alleen uitblinken in hun ontwerp, maar ook maatschappelijk relevant zijn en de uitdagingen van de toekomst op het vlak van huisvesting en stedelijke ontwikkeling aangaan. Na een zorgvuldig proces, waarin 20 projecten werden bezocht en geëvalueerd, heeft de vakjury drie laureaten geselecteerd. Deze projecten zijn elk op hun eigen manier grensverleggend in hun aanpak van complexe vraagstukken zoals sociale cohesie en duurzaamheid en betaalbaarheid. Uiteindelijk is er een winnaar gekozen, waarbij de jury een weloverwogen, misschien verrassende, maar onderbouwde keuze heeft gemaakt.

De criteria

De jury hanteerde een breed scala aan criteria om tot hun uiteindelijke beslissing te komen. Deze criteria gingen verder dan de traditionele architectonische aspecten van vorm en functie. Het ging vooral om de maatschappelijke en sociale impact van de projecten, hun innovatief vermogen om niet enkel met budgettaire maar ook met programmatische of wettelijke beperkingen om te gaan. Ook de manier waarop ze tijdens het ontwerp- en uitvoeringsproces niet altijd voor de meest gemakkelijke weg hebben gekozen maar de

verschillende uitdagingen en spanningen hebben weten omzetten in duurzame oplossingen die een antwoord kunnen bieden op de woonvraagstukken van morgen. Dit resulteerde in drie projecten die, ondanks hun bescheiden uiterlijk of beperkte financiële middelen, diepe indruk hebben achtergelaten door hun doordachte benadering van deze uitdagingen.

Context

De jury was bijzonder onder de indruk van de sterke selectie van 20 projecten.

Naast de drie laureaten die de jury uiteindelijk heeft geselecteerd, waren er immers nog tal van andere projecten die tijdens de terreinbezoeken indruk maakten. Elk van de niet-geselecteerde projecten biedt een waardevolle bijdrage aan het architectonische landschap van Gent. Hoewel ze uiteindelijk niet werden verkozen tot laureaat, blinken ze uit in specifieke aspecten zoals duurzaamheid, architecturale kwaliteit of creatieve stedelijke interventies.

De Middelbare Steinerschool (Back Architectenbureau, Perneel Architectuur en Ostenarchitecten) was een van de projecten die tijdens de bezoeken van de jury onmiddellijk indruk maakte door de zorgvuldige aandacht voor duurzame ruimte en materialiteit die voor een aangename leeromgeving zorgen.

Een ander voorbeeld is Hartetroef (De Smet Vermeulen architecten). Hartetroef is een stadsgebouw dat weliswaar nog niet in gebruik was op het moment van de jurybezoeken, maar dat een duidelijk potentieel liet zien, met name door het sterke samenspel tussen de architecten en de lokale gemeenschap. Het project geeft blijk van een diepgaande kennis als praktische ervaring.

Het cohousingproject Jean (ectv – Els Claessens en Tania Vandebussche) viel op door zijn sterke architecturale kwaliteiten, met bijzondere aandacht voor bezonning, materialiteit en beleving. Dit project, zo doordacht en zo goed ontworpen, blinkt uit op het vlak van architectuur. Maar de maatschappelijke relevantie en de uitdagingen die in andere projecten centraal stonden, zijn in dit project minder aanwezig.

Een ander project dat opviel was de woning Soberrijk van Marge architecten, een mooi voorbeeld van circulair bouwen. Het project laat duidelijk zien hoe een koppel met passie en een beperkt budget hun eigen huis op een duurzame manier wisten te verbouwen. De jury waardeert het circulaire karakter en de creatieve oplossingen die binnen dit project werden toegepast. Een bijzonder interessant initiatief was de reeks fictieve bouwaanvragen die werd ingediend door Lauren Dierickx & Sander Rutgers, Laura Muyltermans en Olivier Goethals. Deze aanvragen waren bedoeld om aandacht te vragen voor grote of kleine, maar significante stedelijke problemen en uitdagingen. Het Wintercircus (BARO Architectuur, SUMProject, Atelier Kempe Thill) lijkt misschien een van de meest voor de hand liggende kanshebbers voor de Architectuur Prijs Gent door zijn grote schaal en indrukwekkende impact op de stad. Ondanks het potentieel en de positieve aspecten van het ontwerp, koos de jury ervoor om projecten te selecteren die zich meer richten op andere maatschappelijke uitdagingen.

De jury bezocht ook verschillende woonprojecten in het stadscentrum, zoals Woonproject Rute (BLAF architecten, CAAN Architecten en Fris In Het Landschap) en Woonproject G1801 Potuit (GAFPA bureau voor architectuur en stedenbouw). Hoewel deze projecten van een hoge architecturale kwaliteit getuigen en inzicht bieden in stedelijk wonen voor hogere inkomens, bracht de jury hier een belangrijk punt naar voren: de spanning tussen betaalbaarheid en kwaliteit van wonen in de stad.

Ook het Woonproject Kaai 24 (DBLV architecten - Dierendonck Blancke Lust Van De Ginste), waar sociale woningen naast marktconforme appartementen zijn geplaatst, liet de spanningen zien tussen verschillende woonvormen en doelgroepen. Hoewel het project in zijn opzet interessant is, kon de jury zich niet volledig vinden in de mate waarin het daadwerkelijk een inclusieve en betaalbare oplossing bood voor de bredere stedelijke uitdagingen. Deze woonprojecten stelden de jury voor een dilemma omdat ze symbool staan voor de toenemende uitdaging van betaalbaarheid in de stad. Dit woonvraagstuk heeft de jury twee dagen lang beziggehouden: hoe houden we

wonen in de stad inclusief? Hoe gaan we in de toekomst een antwoord kunnen bieden op dit spanningsveld? De jury heeft er daarom voor gekozen drie laureaten te selecteren die expliciet op zoek gingen naar oplossingen voor die uitdaging.

De jury selecteerde de laureaten niet op basis van een eerste beeldvorming of eerste indruk maar op basis van het bezoek, de gesprekken met het ontwerpteam en de bewoners. De jury is in haar selectieproces bewust dieper gaan graven naar het achterliggende ontwerpproces, de manier van samenwerking met de bewoners en de interactie met de sociale context. Ze koos op die manier voor projecten die, naast hun architecturale waarde, ook een sterke maatschappelijke impact hebben en oplossingen bieden voor de urgente uitdagingen van stedelijke ontwikkeling, betaalbaarheid en samenleven, nu en in de toekomst.

De architecten van de geselecteerde projecten hebben vaak niet de gemakkelijkste weg gekozen. Hun koppigheid of doorgedrevenheid heeft de kracht van hun architectuur meebepaald: ze tonen aan dat ze de complexe en uitdagende materie hebben kunnen verwerken in een kwalitatieve en duurzame architectuur die een antwoord biedt op de hedendaagse woonneed.

De drie finalisten

Robuuste Woningen

ae-architecten

In opdracht van OCMW Gent

Onvoorwaardelijk gehuisvest

Wonen is een basisrecht dat veel mensen wordt ontzegd. Het project Robuuste Woningen is een antwoord op een van de meest prangende vraagstukken van de hedendaagse stedelijke context: betaalbare huisvesting voor kwetsbare groepen, zoals daklozen. Het project bestaat uit een reeks van 11 geschakelde, kleine wooneenheden en een beheerdersunit, en biedt een tegenwicht aan de veelbesproken trend van tiny houses. In plaats van afzonderlijke eenheden aan de rand van de stad, hebben de architecten ervoor gekozen de kleine units te schakelen, en dat langsheen een drukke steenweg. Het optimaal gebruik van basismaterialen binnen de beperkte ruimte en de doordachte inplanting komen tegemoet aan de budgettaire en sociale uitdagingen. Zo biedt dit project een geïntegreerde oplossing waarbij bewoners deel uitmaken van de bredere stedelijke gemeenschap.

De sociale impact en de uitdagingen van dit project zijn groot. Het samenleven van bewoners met verschillende achtergronden en levensomstandigheden leidt tot conflicten, maar juist het doorzettingsvermogen om deze conflicten aan te pakken en het proces als leerervaring te gebruiken, wordt door de jury zeer gewaardeerd. Het project biedt misschien geen directe oplossing voor alle problemen, maar levert een relevante bijdrage aan het belangrijk proces van architectonisch onderzoek naar nieuwe woonvormen voor kwetsbare groepen.

Waarom gekozen als laureaat? Robuuste Woningen werd gekozen omdat het een moedige en experimentele oplossing biedt voor de wooncrisis in steden en voor een groep burgers die vaak over het hoofd wordt gezien binnen het architectuurdiscours. Het project getuigt van doorzettingsvermogen en lef in het omgaan met zowel de fysieke als sociale complexiteit van stedelijk wonen.

Cohousing Bijgaardehof

&Bogdan architecten en

LAND landschapsarchitecten

In opdracht van sogent en Bijgaardehof

Collectiviteit als evidentie

Cohousing Bijgaardehof is een groot woonproject met in totaal 59 wooneenheden, een wijkgezondheidscentrum, collectieve binnen- en buitenruimtes, een parkuitbreiding en een moestuinproject voor de buurt. Het hele project is geënt op de kracht van gemeenschapsvorming. Het project is ontstaan vanuit de bewoners zelf, die in samenwerking met de architecten hun eigen woonomgeving hebben gecreëerd. Dit project is een toonbeeld van burgerinitiatief en participatieve architectuur, waarbij de bewoners niet alleen een rol speelden in het ontwerp, maar ook tijdens het bouwproces nauw betrokken waren.

Wat dit project bijzonder maakt, is de manier waarop de architecten erin slaagden een complex woonproject te realiseren dat voldoet aan zowel individuele woonwensen als collectieve doelen, zoals het ontwikkelen van een ecologisch maaiveldgebied. De combinatie van gemeenschappelijke ruimtes, zoals de tuin en een aantal gedeelde voorzieningen, met private wooneenheden en zelfs publieke voorzieningen, geeft het project een sterke sociale basis. Het proces werd gestuurd door de bewoners zelf waarbij de architecten de ontwerpkeuzes volledig hebben weten afstemmen op de diversiteit en complexiteit van de bewonersgroep. De uitdagingen tijdens het proces hebben bijgedragen aan de cohesie van de groep. De wijze waarop er is omgegaan met conflicten en de kracht van de samenwerking tussen de bewoners en de architecten gedurende het hele proces maken dit project zo bijzonder.

Waarom gekozen als laureaat? Dit project werd gekozen om zijn voorbeeldfunctie op het vlak van participatieve architectuur en gemeenschapsvorming. Het toont aan dat architectuur niet enkel gaat over het eindproduct, maar over het proces waarbij bewoners een actieve rol spelen in het creëren van hun eigen leefomgeving.

De laureaat Architectuur Prijs Gent 2024

Coöperatief woonproject Bellefleur

Havana architectuur
In opdracht van Wooncoop

Op zijn limiet

Bellefleur is een coöperatief woonproject, bestaande uit 24 appartementen, dat zich richt op de renovatie van bestaand beschermd patrimonium. In een tijd waarin nieuwbouw vaak de voorkeur krijgt, toont dit project de waarde van renovatie en herbestemming aan. Omwille van het beschermde karakter van het gebouw en het beperkte budget waren de architecten erg gelimiteerd in hun mogelijkheden. Het bestaande gebouw werd op slimme wijze getransformeerd tot een eigentijdse woonomgeving: de architecten slaagden erin om met minimale middelen en door in te zetten op het alternatief van meldings- in plaats van vergunningsplicht, een project te realiseren dat niet alleen functioneel, maar ook esthetisch en duurzaam is. Wat Bellefleur onderscheidt, is de manier waarop het bestaande gebouwenbestand opnieuw wordt ingezet om betaalbare en duurzame huisvesting te creëren. Door gebruik te maken van een doordacht en logisch grondplan, een gemeenschappelijke binnentuin en gedeelde toegangspunten, wisten de architecten een gevoel van verbondenheid en collectiviteit te creëren binnen een strak budget en krappe timing. Het project benadrukt dat goede architectuur niet afhankelijk is van dure materialen of imposante nieuwbouw, maar van slimme, toekomstgerichte ingrepen die met weinig middelen veel impact hebben. Ook in de verre toekomst biedt dit project mogelijkheid tot verdere aanpasbaarheid en dit maakt het project ook in dat opzicht duurzaam. Waarom gekozen als laureaat? Bellefleur werd gekozen vanwege zijn innovatieve en duurzame aanpak van stedelijke renovatie. Het project laat zien dat met beperkte budgetten en zonder drastische vergunningsplichtige ingrepen toch een kwalitatief hoogstaande woonomgeving kan worden gecreëerd. Het is een uitstekend voorbeeld van hoe architecten in de toekomst met bestaand patrimonium kunnen omgaan om betaalbare huisvesting te realiseren.

Coöperatief woonproject Bellefleur

Hoewel het Coöperatief woonproject Bellefleur op het eerste gezicht niet overdondert, heeft de jury na zorgvuldige overweging besloten om dit project uit te roepen tot de winnaar van de Architectuur Prijs Gent. Dit project onderscheidt zich door zijn intelligente hergebruik van bestaande structuren, zijn focus op duurzaamheid, en zijn bijdrage aan het betaalbaar houden van wonen in een steeds duurder wordende stad. Bellefleur is niet alleen een architecturaal project, maar ook een sociale interventie die laat zien hoe ontwerpers en opdrachtgevers samen kunnen werken om met beperkte middelen toch een hoogwaardige leefomgeving te creëren.

De jury is bijzonder onder de indruk van de manier waarop het architectenteam in staat was om met minimale middelen, zonder vergunningen en met strikte budgettaire beperkingen een project te realiseren dat niet alleen voldoet aan de behoeften van de huidige bewoners, maar ook toekomstgericht is. De gedeelde binnentuin, de doordachte indeling van de ruimtes en het coöperatieve model zorgen ervoor dat dit project een voorbeeld is voor toekomstige stedelijke ontwikkelingen.

Coöperatief woonproject Bellefleur toont dat architectuur verder gaat dan alleen het fysieke ontwerp. Het gaat om het proces, de samenwerking en het vermogen om met beperkingen creatieve oplossingen te vinden. Dit project belichaamt de essentie van wat architectuur kan zijn: een middel om sociale cohesie teweeg te brengen en een antwoord te bieden op de steeds groter wordende uitdagingen van huisvesting in de stad.